



Stockholm den 4 december 2012

Svea hovrätt
Box 2290
103 17 Stockholm

Kompletterande överklagande i mål nr. T10558-12

Överklagat avgörande: Stockholms tingsrätts dom (mellandom) den 30 oktober 2012 i mål T 16000-11

Klagande: Daniel Ståhl,

Ombud: Jur. kand. Clarence Crafoord
Jur. kand. Anna Rogalska Hedlund

Centrum för rättvisa, Box 2215, 103 15 Stockholm

Motpart: Rikspolisstyrelsen, 202100-0076
Box 12256
102 26 Stockholm

Ombud: Jur.kand. Lars Stark
Jur.kand. Maria Tignell

(adress som ovan)

Centrum för rättvisa

Skeppsbron 20

Box 2215

103 15 Stockholm

Tel. 08-693 03 80

info@centrumforrattvisa.s

e

www.centrumforrattvisa.se

Saken: Preskription

I egenskap av ombud för Daniel Ståhl får vi härmed komplettera överklagandet av tingsrättens dom och anföra följande. Yrkandena är desamma som i överklagandet den 20 november 2012 men den inbördes ordningen har ändrats.

1. Yrkanden

1. Daniel Ståhl yrkar i första hand att hovrätten, med ändring av Stockholms tingsrätts dom, förklarar att Daniel Ståhls talan om diskrimineringsersättning inte är preskriberad i någon del.
2. Daniel Ståhl yrkar i andra hand att tingsrättens beslut, att mellandom ska överklagas särskilt, ska upphävas så att mellandomen ska överklagas i samband med tingsrättens slutliga avgörande i målet.
3. I tredje hand yrkar Daniel Ståhl att talan om diskrimineringsersättningen inte är preskriberad vad gäller det sista steget i urvalsprocessen till polisutbildningen.

2. Grund för överklagandet och skäl för prövningstillstånd

4. Daniel Ståhl anför som skäl för prövningstillstånd att det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som tingsrätten kommit till och/eller det är av vikt för ledningen av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt i enlighet med 49 kap. 14 § rättegångsbalken (1942:740, RB) p. 2 och 3.

A. Vikten för ledningen av rättstillämpningen

5. Vad gäller vikten för ledningen av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt kan det konstateras att det saknas vägledande praxis av preskriptionsbestämmelsen i 6 kap. 6 § diskrimineringslagen (2008:567, DL). Vare

sig förarbetena till nuvarande diskrimineringslagstiftning (prop. 2007/08:95 s. 450 ff.) eller tidigare diskrimineringslagstiftning med motsvarande preskriptionsregel (prop. 2001/02:27 s. 83 och prop. 2002/03:65 s.170) ger någon uttömmande vägledning.

6. Tingsrätten har istället valt att tolka nuvarande preskriptionsbestämmelse mot bakgrund av förarbetsuttalande till 14 § lagen (1979:1118) om jämställdhet mellan kvinnor och män i arbetslivet. Lagen upphävdes den 1 januari 1992. Redan i ljuset av detta kan relevansen av dessa förarbeten ifrågasättas. Man kan även konstatera att ordalydelsen av denna bestämmelse skiljer sig från preskriptionsbestämmelsen i 6 kap. 6 § DL. Förarbetsuttalandet gällde vidare diskriminering i arbetslivet där andra preskriptionsregler gäller än vid diskriminering vid antagning till högskola. Dessa har numera även en helt annan lydelse (jfr. prop. 2007/08:95 s 449f).

7. Dessutom är syftet med den nya diskrimineringslagen att ge enskilda ett starkare skydd mot diskriminering (vilket framgår redan av titeln på prop. 2007/08:95 – ”Ett starkare skydd mot diskriminering”, se även anförd prop. s. 476). De gamla förarbetena måste således tolkas i ljuset av detta.

8. Sammanfattningsvis måste lagstiftaren anses ha överlämnat åt rättstillämparen att konkretisera innebörden av preskriptionsregeln i 6 kap. 6 § DL. Hovrätten bör därför bevilja prövningstillstånd redan på denna grund.

B. Hovrätten måste bevilja prövningstillstånd för att kunna ta ställning till om tingsrätten kommit till ett riktigt slut

1. Talan om diskrimineringsersättning är inte preskriberad i någon del

9. Tingsrätten har gjort en formell bokstavstolkning av preskriptionsbestämmelsen i 6 kap. 6 § DL och kommit fram till att med ”den påtalade handlingen” menas missgynnandet som Daniel Ståhl grundar sin talan om diskrimineringsersättning på. Till stöd för sin bedömning har, som redan nämnts ovan, domstolen hänvisat till förarbetena till upphävd lagstiftning. Tingsrätten har därmed bortsett från de tungt vägande argumenten för att bestämmelsen istället ska tolkas så att syftet med preskriptionsbestämmelsen uppnås. Daniel Ståhl har i denna del hänvisat till förarbetena, Högsta domstolens praxis och den EU-rättsliga effektivitetsprincipen.

Förarbetena till diskrimineringslagstiftningen

10. I förarbetena till nuvarande bestämmelsen och den likalydande bestämmelsen i den upphävda lagen (2001:1286) om likabehandling av studenter i högskolan ges ingen vägledning i hur begreppet "den påtalade handlingen" ska tolkas. Däremot är lagstiftaren tydlig med att preskriptionsregelns syfte är att ge den enskilde en rimlig tid inom vilken talan måste väckas. I prop. 2002/03:65 s. 170 med en nästintill likalydande i skrivelse i prop. 2001/02:27 s. 83 anges:

"Den tid inom vilken en talan måste väckas inte får vara för snäv med risk för att studenten eller en sökande riskerar lida någon rättsförlust. En student eller en sökande måste få möjlighet att överväga om en talan skall väckas eller inte. Sökanden måste kunna kontakta någon av ombudsmännen eller annan sakkunnig på området. Vidare måste en ombudsman eller annan som bistår den enskilde få tillräcklig tid på sig att utreda saken och ta ställning till förutsättningen att väcka talan i domstol. En rimlig tid bedöms vara två år."

11. Även av de förarbeten som tingsrätten valt att citera på sidan sju i domen framgår att lagstiftaren sett vissa problem med att knyta preskriptionsfristen till en för den enskilde okänd tidpunkt. Denna reglering har som redan betonats ovan upphävts och på arbetsrätten område är numera startpunkten för preskriptionsfristens löpande som regel knutet till ett kännedomsrekvisit.

12. Lagstiftarens intention synes sammanfattningsvis inte vara att rättstillämparen i första hand ska göra en bokstavlig tolkning av begreppet "den påtalade handlingen" utan att rättstillämparen ska se till att syftet - att ge den enskilde en rimlig tid om två år att väcka talan - tillgodoses.

Högsta domstolens praxis

13. NJA 2012 s. 452 (i Daniels Ståhls yttrande i tingsrätten hänvisat till som mål nr. Ö 265-11) handlar om startpunkten för preskriptionstiden i fråga om fastställd återbetalningsskyldighet avseende underhållsstöd. Målet gällde således en annan preskriptionsbestämmelse men Högsta domstolens resonemang är i högsta grad tillämpligt på förevarande fall.

14. Högsta domstolen fastslog att man kan skilja mellan långtidspreskription, t.ex. den tioåriga preskriptionsregeln som följer av preskriptionslagen (1981:130), och korttidspreskription.

15. Vid långtidspreskription gäller det första rättsfaktumets princip (se p. 7 i det anförda beslutet och därtill följande hänvisningar). Syftet med långtidspreskription är att tvister om gamla förhållanden ska undvikas.

16. Korttidspreskription, som den femåriga preskriptionsregel som var aktuell vid Högsta domstolens prövning, har ett annat syfte. Ett huvudsyfte med regler om korttidspreskription är att åstadkomma en fordringsavveckling så snart som möjligt.

17. I NJA 2012 s. 452 beslutade Högsta domstolen att en preskriptionsfrist ska börja löpa i samband med ett beslut om återbetalningsskyldighet istället för, såsom lagens ordalydelse föreskriver, när beslutet om återbetalningsskyldighet delgavs.

18. Högsta domstolen menade att det finns utrymme att frångå en preskriptionsbestämmelses ordalydelse för att undvika orimliga konsekvenser och få en klar och lättillämpad ordning.

19. Den korttidspreskriptionsbestämmelse som är för handen i förevarande mål måste i ljuset av Högsta domstolens praxis tolkas i enlighet med bestämmelsens syfte och, oavsett bestämmelsens ordalydelse, ska bestämmelsen tolkas så att orimliga konsekvenser undviks och en klar och lättillämpad ordning erhålls.

Effektivitetsprincipen

20. Effektivitetsprincipen innebär att processuella bestämmelser inte får medföra rättsförlust för den enskilde för att det var omöjligt eller orimligt svårt för den som utsatts för diskriminering att bedöma omfattningen av diskrimineringen. I effektivitetsprincipen finns således ett inneboende kännedomsrekvisit. Daniel Ståhl har inför tingsrätten utförligt redogjort för effektivitetsprincipens innebörd och hänvisar därför till tidigare skrifter i den delen.

21. Effektivitetsprincipen, såsom den har utvecklats av EU-domstolen, har betydelse i två bemärkelser i förevarande mål. I första hand menar Daniel Ståhl att effektivitetsprincipen påverkar hur preskriptionsbestämmelsen i 6 kap. 6 § DL ska tolkas. I andra hand får effektivitetsprincipen betydelse som en säkerhetsventil om den inhemskas preskriptionsbestämmelsen är utformad så att den enskilde lider rättsförlust innan han eller hon kunnat bedöma omfattningen av diskrimineringen. I ett dylikt fall måste, i och med att unionsrätten står över nationell rätt, den inhemska preskriptionsbestämmelsen åsidosättas. I ljuset av NJA 2012 s. 452 torde den situationen inte behöva uppstå.

22. Daniel Ståhl vidhåller att han än idag saknar kännedom om diskriminerings omfattning eftersom han inte lyckats få ut ett komplett jämförelsematerial över alla de personer som gavs företräde i antagningsprocessen framför honom.

23. Daniel Ståhl vill också kommentera tingsrättens dom i den delen på två punkter.

24. Det är riktigt att Daniel Ståhl har en bevislättning enligt 6 kap. 3 § DL. Enligt denna regel ska svaranden visa att diskriminering inte förekommit om den som anser sig har blivit diskriminerad visar omständigheter som ger anledning att anta att han eller hon blivit diskriminerad. Effektivitetsprincipen kan dock inte tolkas så att Daniel Ståhl anses ha kännedom om omfattningen av den diskriminering han utsatts för bara för att han kan göra antagligt att han blivit diskriminerad.

25. Ett dylikt resonemang får den orimliga konsekvensen att en diskriminerade utbildningsanordnare kan "hålla inne" relevant information i målet för att sen "övertaska" den enskilde under processens gång. En dylik ordning riskerar vidare medföra att den enskilde missbedömer utsikterna till framgång med en talan och drar på sig rättegångskostnader i onödan.

26. Bevisbördelättnaden i 6 kap. 3§ DL saknar därför betydelse vid bedömningen av om tillämpningen av en preskriptionsregel är förenlig med effektivitetsprincipen.

27. Vidare anser Daniel Ståhl att tingsrätten har bortsett från att det saknar betydelse om en begäran framställs med stöd av diskrimineringslagen eller tryckfrihetsförordningen ifall utbildningsanordnaren har en offentlig huvudman (prop. 2007/08:95 s. 212 och 510, jfr p. 11-14 i Daniel Ståhls yttrande till tingsrätten från den 16 april 2012 i tingsrätten).

28. Det saknas därför grund för antagandet som tingsrätten verkar göra, att en begäran personligen av Daniel Ståhl grundat på 2 kap. 8 § DL skulle leda till en annan utgång än vad Centrum för rättvisas tidigare begäran till Rikspolisstyrelsen (vidare RPS) gjorde (se ovan anförda yttrande). Därtill bör beaktas att Daniel Ståhl gjorde en anmälan om diskriminering till Diskrimineringsombudsmannen i syfte att reda ut närmare hur RPS agerat vid antagningen till Polishögskolan till vårterminen 2010 (se p. 8 i Daniel Ståhls yttrande i tingsrätten från den 28 februari 2012).

Hur ska begreppet "den påtalade handlingen" tolkas?

29. Det ovan sagda talar emot tingsrättens bedömning att "den påtalade handlingen" ska anses vara den missgynnande handlingen eftersom syftet med preskriptionsbestämmelsen i så fall undergrävs. Det skapar därtill en svårtillämpad ordning med orimliga konsekvenser för den enskilde.

30. I förevarande fall är begreppet "den påtalade handlingen" öppet för olika tolkningar. Även om man skulle behöva gå emot ordalydelsen i bestämmelsen kan detta enligt Högsta domstolens praxis således vara befogat.

31. Det framgår vidare av ovan citerade förarbeten att ett viktigt syfte med den nu aktuella preskriptionsregeln är att ge den enskilde rimlig tid att väcka talan. Rimlig tid har bedömts vara två år.

32. På diskrimineringsområdet finns därtill ett intresse att snabbt få rättsläget fastställt, särskilt vid diskriminering i arbetslivet där fristerna i regel endast är några månader (prop. 2007/08:95 s. 450).

33. De interna besluten som tingsrätten bedömt utgör missgynnande i diskrimineringslagens mening och som ligger till grund för antagningen till Polishögskolan är helt okända för de sökande. Det rör sig om ett stort antal beslut som sker i flera steg. Konsekvensen blir att en mängd preskriptionsfrister löper parallellt för en och samma talan.

34. RPS har inte heller på ett begripligt sätt kunna redogöra för vilka beslut som fattas när. Det är talande att RPS inte ens inom ramen för denna process klargjort när beslut fattades om vilka som skulle bli erbjudna möjlighet att gå vidare i antagningsförfarandet utan istället hänvisat till när Daniel Ståhl meddelades om detta (se s. 3 i tingsrättens dom, jfr även s. 2 i RPS yttrande från den 21 juni 2012).

35. Vad gäller reservantagningen är det okänt för Daniel Ståhl om samtliga reserverna erbjöds plats vid ett och samma tillfälle eller om platserna erbjöd löpande i och med att de som erbjöds plats tackat nej.

36. Med tingsrättens tolkning av preskriptionsbestämmelsen är det helt oöverskådligt för Daniel Ståhl när han borde ha vänt sig till tingsrätten för att få sin nuvarande talan prövad i dess helhet.

37. I detta sammanhang är det dessutom viktigt att ha i beaktande att RPS själva, i sitt meddelande till dem som inte går vidare, uppmanar de sökande att inte kontakta RPS förrän antagningen är avslutad.

38. Därtill är det av betydelse att även om det går att begära ut ansökningshandlingarna från samtliga sökande så fort de inkommit till myndigheten så går det inte att begära ut RPS egna anteckningar om deras prestationer under antagningsförfarandet förrän efter att hela antagningsförfarandet är avslutat (2 kap. §§ 6 och 7 tryckfrihetsförordningen [1949:105] och Offentlighetsprincipen, Alf Bohlin, åttonde upplagan, s. 69 och 80).

39. Daniel Ståhl kunde därför inte påbörja en egen jämförelse av kandidaterna och dra en slutsats om han var diskriminerad förrän hela antagningsförfarandet vara avslutat.

40. Det kan vidare konstateras att det förflöt drygt åtta månader från det att Daniel Ståhl fick besked om att han inte fick gå vidare i antagningsprocessen till dess att antagningsförfarandet avslutades. Han hade därför, med tingsrättens resonemang, i praktiken avsevärt mindre än två år på sig för att väcka talan.

41. Det förefaller helt oförenligt med lagstiftarens syfte att den tid den enskilde har på sig att väcka talan ska vara olika lång beroende på hur långdraget antagningsförfarandet har varit.

42. Det som framstår som den mest ändamålsenliga tolkningen av begreppet "den påtalade handlingen" är att kalla den sista handlingen som avslutar hela antagningsförfarandet den påtalade handlingen. I och med den sista handlingen blir också alla tidigare fattade delbeslut slutgiltiga. Uppgift om när antagningsförfarandet avslutas torde inte heller vara svår för den enskild att erhålla. Den enskilde kan då enkelt räkna ut när möjligheten att väcka talan preskriberas.

43. Sammanfattningsvis anser således Daniel Ståhl att hans talan om diskrimineringsersättning inte är preskriberad i någon del.

2. Beslutet att mellandomen ska överklagas särskilt medför att målet försenas i onödan

44. Daniel Ståhl yrkar i andra hand att tingsrättens beslut, att mellandom ska överklagas särskilt, ska upphävas så att mellandomen ska överklagas i samband

med tingsrättens slutliga avgörande i målet. Anledningen är att Daniel Ståhl anser att tingsrättens beslut i denna del medför att målet försenas i onödan (jfr 49 kap. 7 § RB).

45. På sidan åtta i mellandomen framgår att tingsrätten har dragit ett likhetstecken till det missgynnande som kärke gör gällande vid sin bedömning av begreppet "den påtalade handlingen" i 6 kap. 6 § DL. Tingsrätten anför samtidigt, med hänvisning till legaldefinitionen i 1 kap. 4 § 1 DL, att "missgynnande" och "särbehandling" utgör två sidor av samma rättsfaktum. Tingsrätten gör således en bedömning vilken konkret handling som utgör "missgynnandet" och därmed också "den påtalade handlingen". Bedömningen av mellandomstemat och själva sakfrågan är, med andra ord, sammanflätade och tingsrätten gör, i viss utsträckning, en prövning av själva sakfrågan redan i mellandom.

46. Detta medför i sin tur att Daniel Ståhl vid överklagandet av mellandomen nödgas argumentera också i själva sakfrågan (se nedan under rubrik 3) eftersom det är omöjligt för Daniel Ståhl att i nuläget bedöma relevansen av tingsrättens bedömningar för den slutliga utgången. Den processekonomiska vinsten med en mellandom går därmed i stor utsträckning till spillo.

47. En mer tidsbesparande ordning hade varit att låta tingsrätten pröva målet i sin helhet och därmed ta ställning till samtliga rättsliga överväganden i sakfrågan. Beroende på utgången i målet, skulle parterna sedan ta ställning till om domen ska överklagas och i så fall på vilket sätt.

3. Talan om diskrimineringsersättningen är inte preskriberad vad gäller det sista steget i urvalsprocessen till polisutbildningen.

48. I tredje hand yrkar Daniel Ståhl att talan om diskrimineringsersättningen inte är preskriberad vad gäller det sista steget i urvalsprocessen till polisutbildningen.

49. Tingsrätten konstaterar på sidan åtta i domen att samtliga missgynnanden hänförliga till tester och intervjuer i steg tre och fyra samt till den första antagningen i steg fem, ägt rum senast den 14 oktober 2009.

50. Daniel Ståhl vill kommentera denna slutsats eftersom den innehåller ett tankefel. RPS upprättade den 14 oktober 2009 en lista över personer som skulle erbjudas en plats på Polishögskolan. Beslutet innebar inte att dessa personer faktisk var antagna den 14 oktober 2009. För att faktiskt bli antagen krävdes att personen i

fråga tackade ja och först därefter blev den personen faktiskt antagen till Polishögskolan. Beslutet att faktiskt anta en sökande till Polishögskolan måste ha fattats efter den 11 november 2009 eftersom det var först då de sökande fick kännedom om att de blivit erbjudna en plats.

51. Med anledning av detta kan Daniel Ståhl inte dela tingsrättens slutsats att endast talan beträffande reservantagningarna inte är preskriberade. Den logiska slutsatsen av tingsrättens resonemang borde istället vara att talan inte är preskriberad beträffande samtliga antagningar då samtliga dessa fastställdes mellan den 11 november 2009 och den 19 januari 2010.

52. Detta torde i sin tur få till följd att de personerna som Daniel Ståhl ska jämföras mot blir de 140 personerna som antogs inte enbart den 26 reserverna som antogs (jfr bilaga 1 och 2 till Daniel Ståhls yttrande till tingsrätten från den 3 juli 2012).

53. Talan är därför i vart fall inte preskriberad vad gäller hela det sista urvalssteget till utbildningen, dvs antagningen till Polishögskolan.

Som ovan

Clarence Crafoord

Anna Rogalska Hedlund